

Szenzációnak számított az izraeli zongoraművész, Daniel Barenboim bemutatása. Zenekari estjén Mozart utolsó zongoraversenyét játszotta el, s már ekkor izlettőt adott virtuozitásából, Beethoven estje aztán tovább mélyítette a róla alkotott vezető képünket. Három monumentális szonáta hangzott fel ezen az estén, éppen a legnépszerűbbek, a Hammerklavier, a Les Adieux és az Appassionata, melynek aligha nem magyarországi vonatkozásai is vannak, hisz válozatlanul tartja magát az a vélemény, hogy a szonátát Beethoven Martonvásárott komponálta. Daniel Barenboim játéka kivált a Hammerklavier lassú tételében volt meggyőző. Megérdemelték aratónagy sikert.

KOCZOGH ÁKOS

Kiállítási napló

CZÉTÉNYI VILMOS KIÁLLÍTÁSA VÁRPALOTÁN

Várpalota nagy és tiszteletreméltó vállalkozásba kezdett. Egymást szorosan váltó kiállításokban mutatja be mai művészeinket. SziJ Rezső fáradhatatlan kezdeményezését tudjuk mögötte. Ő írta meg Várpalota monográfiáját. Most Czétényi Vilmost mutatja be, igen gazdag anyaggal s olyan prospektussal, mely már a „füzet” határát is átlépi, nemcsak terjedelmével, de izléssel válogatott képanyagával, szép tipográfiajával is. Dicséretére legyen a Fejér megyei Nyomdaipari Vállalatnak, s különösen a Várpalotai Városi Tanácsnak. Páratlan vállalkozás ez, a kínos erőfeszítés, a nagyvívó akarás torz vonásai nélkül. Követendő: természetes és becsületes gesztus.

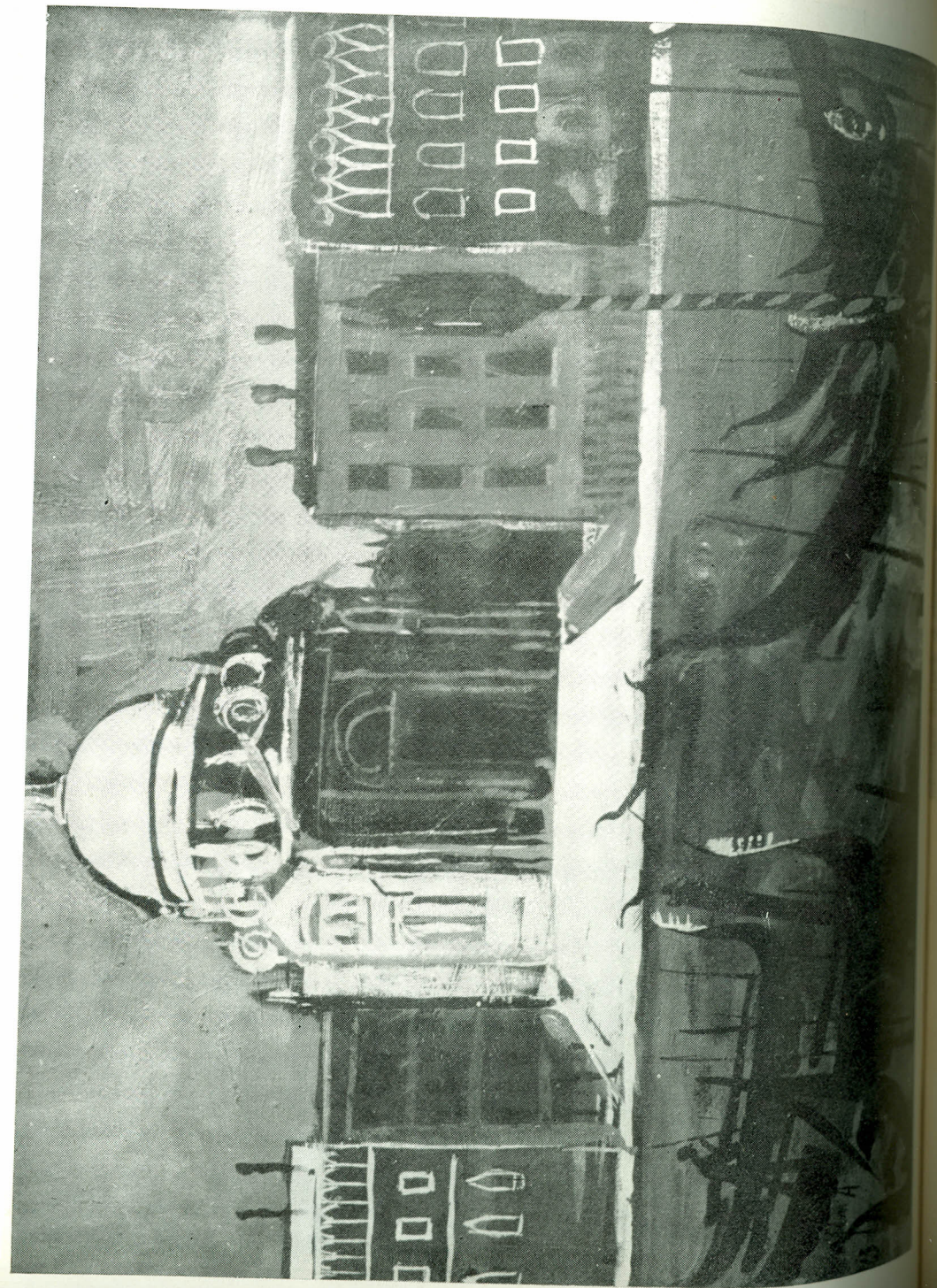
Czétényi Vilmosnak alig két éve volt a Dürer Teremben sikeres kiállítása. Még nincs negyven éves s a budapesti kirakatrendezői iskola tanára. Munkáiban nyoma sincs az iskolás modornak. Legfeljebb annyi, hogy komolyan veszi ezt a könnyű kalandokra csábító művészi technikát: a monotypiát. Nem él vissza vele, nem bízik impresszív hatásaiban, dekoratív bájolgásra bőséges alkalmat kínáló esetlegességében. Keservesen és könnyörtelenül megküzd a képért. Ha Dürert mondjuk – mestereinek tekinti. Miben? A végiggondolt rajzban, a kiteljesedett formában. Nehéz és követhetetlen fogalmak. Mi ez a kiteljesedett forma? Vannak lázasan, idegesen odadobott vonalak, szaggató ritmusuk szinte követhetetlen, mint Kondor Bélánál. Akár az elektronikus zene. Még nincs jelképrendszere, egyszer való. Mások következetesen kimondják mondanivalójukat, gondolati és grafikai összhangban. Mit jelent ez megint? Azt, hogy a látott kép szerkezeti, ritmikái igazsága és a kimondott valóság erkölcsi tartalma azonos. Azaz: nem kell valamilyen bölcs mondásról, történelmi példáról visszakövetkeztetnünk a képre, hogy felfogjuk. Brueghel képei, melyeken követhető mondások tömegét festette meg, elsősorban képeknek elragadóak. A korabeli követhető mondások értelmezése nélkül. A közmondás ráadás a németalföldi kultúrtörténet számára. Nos, így van valahogy Czétényi Vilmos ráadásával.

Van valami tragikus alaphangja minden monotypiájának. De, ha a kép címét nem ismernénk, aligha találnánk irodalmi megfelelőjére. Mi szükség is ezekre az alíráásokra? De össze ne tévesszük, nem irodalmi értelmezése, erkölcsi felfogása tragikus, hanem vonalrendszer, vonalainak ritmusvilága, síkok, színek egymáshoz való viszonyában. Tragédia konfliktusok nélkül. Ilyen lehet egy élet s ilyen lehet a rajz is. Mit jelent ez? Egyetlen rajzára gondolok, s mindre érvényesen. „Összetartozás”-nak

DEMJÉN ATTILA: Cefalu

nevezi. Színeiben: fekete, kék, barna, fehér. Tartalmában: két egymásra hajló test. Ritmusában: harmonikusan zárt, összefogott. Mégis: minden aláhull vagy megtörik benne, minden színe követi a képet. Azért kép a kép. Azért szép a szép, mert sem

A szó már nehezen követi a képet. Azért kép a kép. Azért szép a szép, mert sem értelmes szóval, sem helyes tettekkel nem pótolható. Minden oka megvan ennek a szülők nélkül felnőtt embernek a szomorúságra. És mégis a töretlenség, a harmónia, a zárt egész igazát keresi. Pesterzsébeten született. Onnan letről tör felfelé a fénybe, s hull bele a feketébe, acélos kékekbe: Ókori görögök harmóniáját keresi és megtarpan mai keresztutaknál. Művelt és okos fő. Ismeri anyagát, őszinte önmagához. Több elismerést érdemel.

DEMJÉN ATTILA KIÁLLÍTÁSA NAGYKANIZSÁN

A kétszeres Munkácsy-díjas Demjén Attilának Nagykanizsa adott helyet a Képcsarnok új termében. 52-ben a „Reggeliző család”-ot érdemesítették kitüntetésre, 53-ban a „Gábor Áron”-t. Erre a két díjazott képre nem érdemes sok magyarázatot keresnünk. Teatrálisak, egyenetlen megoldásúak, bár szerzőjük erős kompozíciós és egyénítő tehetségéről árulkodnak. Ez a csákós, csizmás, pruszlikos, pózos festői világ bizony jó száz évvel maradt el a piktúra korszerű feladataitól. Demjén Attila ekkor alig huszonhat éves, ne őt hibáztassuk. Dicsőszentmártonban született, Bukarestben, Kolozsvárt eszmélkedett, Szentgotthárdról került végül a Főiskolára, elvesztett magával.

Vajon megtalálta Itáliában, ahol három évet töltött, 1961 után? Ha tudjuk, mit jelent vívódni a jó élet és szókimondó tehetség keresztútján, azt kell mondjuk: még nem találta meg. Demjén Attilának minden adottsága megvan, hogy a lényegeset lássa meg a világban és festői eszközökkel mondja ki igazát, ezt még régi dolgaiban sem tudta megtagadni. Ugyanakkor ragyogóan meg tudja kerülni azt, hogy szembe nézzen magával. Bravúrosan fest, kitűnően komponál, belelát arcok rejtett vonásaiba és városok struktúrájába, mégis gyakran megáll a pillanatnál, pillanatnyi benyomásainál, ügyesen és tetszetősen elegyítve őszinte színlátását, bölcs szerkezeti megérzéseit azzal a kézlegyintéssel: jó ez nektek.

A „Halott város” festőjétől nyugodtan kérhetjük számon, hogy máskor is így merjen belelátni a mélyebb valóba. Itáliában nem egy ilyen halott város van. Valaha az ellenség és malária elől menekültek fel lakói a magaslatokra, s aztán elhagyták a kényelmesebb völgyekért. S ma ott állnak a végtelen kékbe nyúló romok, a völgyekbe futó hajlatok, s a csend is, könnyörtelenül. Ember alkotta múlt és ember nélküli jelen. Ahogy Demjén Attila pontosan megfestette. De máskor úgy tetszik, mintha az ember is csak öngazolásul toladódnék kicsit bábfigurásan képeire s az embernélküli utcák is kevesebbek, mint ő valójában érzi. Sokszor kevesebbet mond ki annál, ami megragadta. Képei jó képek, de bízunk abban, hogy lesz egy Demjén Attila, aki teljes önmagát adja majd. Semmit sem hallgatva el, kritikusan, keményebben, kiérleltbben.